

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО АПЦ «СТАЛЕ ПРОВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали XI міжнародної науково-практичної конференції

(24 квітня 2026 р.)

Харків
«Право»
2026

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали XI міжнар. наук.-практ. конф. (24 квіт. 2026 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ; Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон. органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об'єднання юристів ; ГО АПЦ «Стале правосуддя». – Харків : Право, 2026. – 446 с.

ISBN 978-617-8848-78-1

Збірник містить матеріали Одинадцятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО АПЦ «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2026

ISBN 978-617-8848-78-1

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2026

Остафійчук Л. А.,
*к.ю.н., доцентка,
доцентка кафедри процесуального права
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПРАВОСУДДЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

В умовах сучасних світових викликів сталому правопорядку, цифровізацію загалом слід розглядати як елемент стійкості держави, а не лише як технологічний тренд.

Спочатку це питання більшою мірою торкнулося державного сектору, адже належне цифрове урядування здатне забезпечити захист цифрових даних держави навіть у разі фізичної окупації. Наприклад система X-Road є основою сумісної цифрової держави Естонії, яка забезпечує безпечний обмін між державними реєстрами, електронне голосування, «data embassies» (резервні копії державних даних за кордоном) тощо. З 2001 року X-Road відповідає трьом критично важливим вимогам: «Взаємодія – Працює в різних системах з мінімальними зусиллями на інтеграцію; Цілісність даних – гарантує, що інформація не буде змінена під час передачі; Конфіденційність – усі дані зашифровані, що захищає їх від несанкціонованого доступу» [1].

Новий виклик пандемії COVID-19 дав розуміння того, що країни з розвинутою цифровою інфраструктурою діяли ефективніше (наприклад, швидке впровадження онлайн-освіти, перехід на дистанційну роботу, розвиток дистанційного консультування, торгівлі тощо). Сок-Джін Еом і Джухо Лі зауважили, що пандемія та пов'язані з нею негаразди змусили всіх вступити в еру «нової нормальності», у якій цифрова трансформація стала необхідністю, а здатність урядів стратегічно використовувати нові цифрові технології та розробляти інноваційні цифрові державні послуги набули іншої ваги [2].

Зросло використання штучного інтелекту та постало питання, наскільки штучний інтелект генерує не лише точну та своєчасну інформацію, але й неупереджені результати.

Джейн Е. Фаунтен зазначила, що цифрова трансформація є серйозною проблемою через високий рівень невизначеності, складності, вза-

ємозалежності та адаптації, яких вона вимагає. Цифрова трансформація може посилювати соціально-економічну нерівність, якщо держава не впроваджує проактивну політику її пом'якшення. Водночас розвиток роботів і штучного інтелекту здатен у найближчій перспективі скоротити частину робочих місць або витіснити людську працю [3].

Разом із тим, якщо в економічній сфері ці процеси могли виглядати загрозливими, то в умовах воєнного стану швидке й ефективне впровадження технологій штучного інтелекту в різні сфери суспільного життя та оборони, на прикладі України продемонструвало вищий рівень спроможності держави. Зокрема, аналіз супутникових знімків і розвідданих із застосуванням ІІІ (зокрема співпраця з Palantir Technologies), розпізнавання цілей і обробка великих масивів даних, використання дронів із елементами автономності дозволяє швидше приймати військові рішення, підвищувати точність операцій, а найголовніше – зменшувати людські втрати. Розпізнавання облич за технологією компанії Clearview AI дозволяє ідентифікувати загиблих, військових злочинців, учасників диверсійних груп. Розвиток цифрових сервісів під час війни дозволяє через застосунок Дія надавати послуги виплат внутрішньо переміщеним особам, отримувати ЄДокументи, подавати повідомлення про пошкоджене майно тощо. Постійні кібератаки на енергосистему та державні реєстри зумовили розвиток кіберзахисту за підтримки НАТО та партнерів, що дозволяє висновувати, що цифровізація – це не лише про ефективність, а й про національну безпеку.

У цьому контексті відбувається й розвиток цифрової юстиції, адже в умовах війни та обмежених ресурсів електронне правосуддя дозволяє оптимізувати витрати і забезпечити безперервність судового процесу.

В Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 № 1556-р, зазначено, що впровадження інформаційних технологій є важливою складовою соціально-економічної, науково-технічної, оборонної та будь-якої іншої діяльності. Серед проблем, які потребують розв'язання, зауважено на відсутності застосування технологій штучного інтелекту в судовій практиці.

У сфері правосуддя цифрова трансформація передбачає розвиток існуючих систем (Єдина судова інформаційно-комунікаційна система, Електронний суд, Єдиний реєстр досудових розслідувань) та впровадження штучного інтелекту для розширення доступу до правової допомоги, аналізу даних і можливого розгляду нескладних справ. Водночас це потребує чітких етичних стандартів, закріплених, зокрема, в Етичній

хартії про використання штучного інтелекту в судових системах та їх середовищі Європейської комісії з питань ефективності правосуддя [4].

Відповідно до оновленої концепції цифровізації судової влади, ШІ може застосовуватися для: підготовки проєктів судових рішень; аналізу судової практики; автоматизації рутинних процесів; виявлення відхилень у судовій практиці; надання базової правової допомоги користувачам.

Крім того, ШІ розглядається як інструмент підвищення ефективності судового адміністрування, що підтверджується міжнародним досвідом і практиками, які вже обговорюються на рівні судових інституцій [5].

Важливо підкреслити, що штучний інтелект не може замінити суддю, а використовується лише як допоміжний інструмент, що не впливає на незалежність судового рішення [6].

Загалом, у сфері цифрового правосуддя можна виокремити кілька ключових аспектів використання штучного інтелекту, які потребують подальшого дослідження. По-перше, забезпечення прозорості та зрозумілості, що передбачає інформування учасників судового процесу про використання ШІ та доступ до пояснень принципів його функціонування. По-друге, запобігання дискримінації шляхом розробки та застосування алгоритмів, які не допускають упередженого ставлення за будь-якими ознаками. По-третє, захист приватності, що включає контроль за обробкою персональних даних та впровадження принципу «privacy by design» у судових інформаційних системах. По-четверте, відповідальність і підзвітність суб'єктів, які використовують ШІ, з обов'язковим оцінюванням ризиків і впливу на права людини. Нарешті, має гарантуватися право особи на захист від автоматизованого ухвалення рішень, зокрема можливість їх оскарження та перегляду суддею.

Незважаючи на окреслені ризики, розвиток цифрового правосуддя та впровадження штучного інтелекту в судову систему мають не менше значення, ніж удосконалення оборонних і військових технологій, оскільки забезпечують безперервність правосуддя, доступ до правової допомоги та дотримання принципу верховенства права навіть в умовах криз і воєнних загроз. Таким чином цифровізація є ключовим чинником стійкості сучасної держави, що охоплює не лише управлінську та оборонну сфери, а й судочинство.

Список використаних джерел:

1. X-road – Interoperability services. URL: <https://e-estonia.com/solutions/interoperability-services/x-road/>

2. Seok-Jin Eoma, Jooho Leeb Digital government transformation in turbulent times: Responses, challenges, and future direction. Government Information Quarterly. 2022. Volume 39, Issue 2. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0740624X22000235>

3. Jane E. Fountain. The Wicked Nature of Digital Transformation: A Policy Perspective. URL: <https://dubaipolicyreview.ae/the-wicked-nature-of-digital-transformation-a-policy-perspective/>

4. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція від 02.12.2020 № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>

5. ДСА затвердила концепцію ЄСІКС – у правосудді планують використати штучний інтелект. URL: https://sh.vn.court.gov.ua/sud0230/pres-centr/news/1804184/?utm_source

6. Концепція ЄСІТС оновлена: у правосудді планують використання штучного інтелекту. URL: https://tr.vn.court.gov.ua/sud0225/pres-centr/news/1804859/?utm_source

Плахотнік Олег Віталійович

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри юстиції

Навчально-наукового інституту права

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

(м.Київ, Україна)

ЗНАЧЕННЯ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ТА МІЖДИСЦИПЛІНАРНОСТІ ПРОКУРОРІВ В УМОВАХ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ

Ратифікація Римського статуту Міжнародного Кримінального Суду [1] та внесення змін до Кримінального кодексу України Законом України “Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв’язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього” [2] щодо міжнародних злочинів принесли у національне законодавство як нове розуміння, так і застосування правових норм щодо воєнного злочину, злочину геноциду, злочину проти людяності та злочину агресії. Про такі зміни можна сказати, що інтеграція міжнародного правосуддя і норм міжнародного права щодо індивідуальної